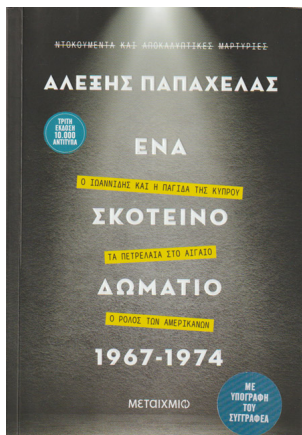

Κάνοντας μια πολυετή και σε βάθος έρευνα, σε αποχαρακτηρισμένα αρχεία, συνομιλώ ντας και με αρκετούς από εκείνους που είχαν ρόλους μέσα στη ροή των γεγονότων, ο Α.Π. συγκροτεί μια τεκμηριωμένη άποψη για τα γεγονότα που χάραξαν τις τύχες Ελλάδας, Κύπρου και Τουρκίας το μοιραίο καλοκαίρι του 1974.

Σε όσους είχαν ασχοληθεί μελετώντας αυτή την πτυχή της ιστορίας, τα γεγονότα είναι αρκετά γνωστά. Αυτό που κομίζει η έκδοση είναι ένα μεγάλο πλήθος από λεπτομέρειες, συζητήσεις, διαπραγματεύσεις, αντεγκλήσεις και κυρίως το χαώδες κλίμα που επικρατούσε. Καθώς και η έλλειψη προσωπικοτήτων που θα μπορούσαν να βγάλουν τον τόπο από την κρίση με πολύ μικρότερες απώλειες.

Στην ελληνική πλευρά η εξουσία που ασκούσε ο Ιωαννίδης ήταν εκτός τόπου και χρόνου. Πιθανότατα παρασυρμένος από εξωδιπλωματικά κανάλια είχε τη βεβαιότητα ότι θα ανέτρεπε τον Μακάριο, θα πετύχαινε την πολυπόθητη για μερίδα Ελλήνων Ένωση και οι Τούρκοι δεν θα αντιδρούσαν. Ο τρόπος όμως που διαφέντευε την Ελλάδα, δεν θα μπορούσε να είχε καμιά τύχη σε διεθνές επίπεδο.

Στην Αμερική ο πρόεδρος ήταν απών, ολότελα αφοσιωμένος στο πως θα διαφύγει αλώβητος μετά το σκάνδαλο Watergate. Δεν βρισκόταν καν στην Ουάσινγκτον, αλλά στην Καλιφόρνια. Αναγκάστηκε σε παραίτηση 20 μόλις μέρες μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Ουσιαστικά, την πολιτική ασκούσε ο Dr. H. Kissinger με τον αέρα και το ύφος της απόλυτης ισχύος, συχνά με έναν περιττό κυνισμό και με το αντίστοιχο χιούμορ.

Ο υφυπουργός ο οποίος διαχειριζόταν το θέμα, ο Jo Sisco, εμφανίζεται συχνά δουλικός απέναντι στον πολιτικό του προϊστάμενο, που με τη σειρά του, ενίοτε συμπεριφερόταν

υφιστάμενό του σαν να ήταν νεοσύλλεκτος. Ο Αμερικάνος πρεσβευτής στην Αθήνα Henry Tasca περιγράφεται ως ένας κλασσικός διπλωμάτης, εν αρχή καταφανώς υποστηρικτής του καθεστώτος χωρίς τις μέρες της κρίσης την απαιτούμενη, μερικές φορές, πυγμή που διέθετε σε προσβλητικό βαθμό ο συνάδελφός του J. Peurifoy στο ίδιο πόστο εδώ στην Ελλάδα από το '50 έως το '53.

Επιπροσθέτως, ο Tasca δεν τα πήγαινε καλά με τον Sisco. Αλλά και με τον Kissinger δεν είχαν τις καλύτερες των σχέσεων, και ο λόγος που δεν είχε αντικατασταθεί, ήταν ότι είχε την συμπάθεια του Νίχον. Τη Δευτέρα, που ανατράπηκε ο Μακάριος ήταν με κότερο στην Επίδαυρο και τον έψαχναν οι Λιμενικοί, από σκάφος σε σκάφος.

Λίγες εβδομάδες αργότερα, ενώ ο Νίχον είχε παραιτηθεί και είχε αναλάβει ο G. Ford, τόσο ο Tasca, όσο και ο Thomas Boyatt πολιτικός σύμβουλος περί των θεμάτων της Κύπρου, που είχε αντίθετες απόψεις από αυτές του Kissinger, καρατομήθηκαν από τις θέσεις τους.

Αυτό που επίσης ήταν γνωστό αλλά περιγράφεται ενδελεχώς και λεπτομερώς είναι το πλήθος των εξωδιπλωματικών καναλιών επικοινωνίας, παράλληλων αλλά ασύμβατων με τις επίσημες διπλωματικές, όπου πλέον υπάρχουν επώνυμα, τρόποι δράσης, συναντήσεις, χρονολόγιο, καταγραφή του τι λεγόταν κλπ. Σε μεγάλο βαθμό αυτή η παράλληλη πληροφόρηση από διαφορετικές πηγές προς διαφορετικούς αποδέκτες, ήταν και ο λόγος που ώθησε τον Ιωαννίδη στο πραξικόπημα, πιστεύοντας ότι οι Αμερικανοί θα βολεύονταν με την πτώση του Μακάριου και βέβαιος, από την πληροφόρηση που είχε, ότι οι Τούρκοι δεν θα κινούνταν.

Αποκαλυπτική η περιγραφή την μέρα της μετάβασης από την στρατιωτική στην πολιτική εξουσία. Στο σπίτι της αδελφής του Ιωαννίδη, όπου ο επικεφαλής της Ε.Σ.Α. είχε ένα τηλεφώνημα και ακούστηκε, από τους παριστάμενους πιστούς του Χαράλαμπο Παλαΐνη, Μιχαήλ Πηλιχό να φωνάζει δυνατά: «*Τι μου κάνετε; Τι μου φτιάξατε;*». Δεν έγινε ποτέ γνωστό, με ποιόν συνομιλούσε και τι ελέχθη. Τόσο αυτό, όσο και αρκετά άλλα ο Ιωαννίδης τα πήρε μαζί του.

Περιγράφεται επίσης μια αποκαλυπτική εικόνα για το πως είχε διαποτιστεί το στράτευμα από μια ουτοπική, απολύτως ανακριβή όπως έδειξαν τα γεγονότα, άποψη (σ.487) όταν η τουρκική εισβολή είχε δημιουργήσει προγεφύρωμα, οι αποβατικές δυνάμεις παρά τα επιτελικά σφάλματα που είχαν κάμει κυριαρχούσαν, παραβιάζοντας επιπροσθέτως την εκεχειρία, καταλαμβάνοντας ολοένα και περισσότερα εδάφη και οι Έλληνες αξιωματικοί

ανησυχούσαν για τυχόν κομμουνιστική απειλή στην Κύπρο.

Απογοητευτικό επίσης και το γεγονός, το οποίο διασταυρώνεται άλλη μια φορά, πως παρά το ότι το καθεστώς ήταν στρατοκρατικό, την ώρα της κρίσης, τις στιγμές που χρειαζόταν η ισχύς των όπλων είτε ως αποτρεπτικός παράγοντας, είτε για μια ξεκάθαρη ένοπλη εμπλοκή, φάνηκε τόσο ανοργάνωτο όσο και ανίσχυρο. Απέτυχε, συνεπώς, και στην ειδικότητά του, χωρίς να μπορεί μάλιστα να μεταθέσει τις όποιες ευθύνες στους πολιτικούς.

Μας θυμίζει την αμερικανική απώλεια, το θάνατο του πρέσβη στην Κύπρο, του Rodger Paul Davies στα 53 του χρόνια μέσα στην πρεσβεία, από Ελληνοκύπριο ελεύθερο σκοπευτή που στόχευε από παρακείμενο κτίριο. Νεκρή από τα ίδια πυρά και η Αντουανέτα Βαρνάβα, Ελληνοκύπρια γραμματέας, εργαζόμενη στην πρεσβεία. Οι πυροβολισμοί έλαβαν χώρα στην κορύφωση των αντιαμερικανικών εκδηλώσεων στη Λευκωσία, πιθανότατα από άνδρες της Ε.Ο.Κ.Α. Β' καθώς οι Ελληνοκύπριοι εξέφραζαν την οργή τους για την τουρκική απόβαση και για την φιλοτουρκική αμερικανική πολιτική.

Οι προβλέψεις των Αμερικανών αναλυτών για τις μέλλουσες εξελίξεις ήταν σε μεγάλο βαθμό τόσο ακριβείς λες και διάβαζαν ή όριζαν το μέλλον. Υπήρξαν βεβαίως και περιπτώσεις όπου έπεσαν έξω.

Κάτι που κάνει επίσης εντύπωση είναι η αλλεργία που εκφράζεται ευθέως για το πρόσωπο του Ανδρέα Παπανδρέου και το πόσο ανεπιθύμητη θα ήταν, για τον αμερικανικό παράγοντα, η με οποιοδήποτε τρόπο εμπλοκή του στο ελληνικό πολιτικό προσκήνιο. Ταυτόχρονα εμφανίζεται και ο βαθμός δυσκολίας του έργου που ανέλαβε ο Καραμανλής, επιστρέφοντας διθυραμβικά, ενωτικά και ως Εθνάρχης μεν, έχοντας πολλά και επικίνδυνα μέτωπα να αντιμετωπίσει δε.

Για το τέλος, κρατάμε και το ότι σε κάποια από τα αποχαρακτηρισμένα αρχεία, υπάρχουν ακόμα ονόματα και πληροφορίες που παραμένουν μυστικές.

Χρήσιμο ανάγνωσμα και εμπειριστατωμένο για όσους ενδιαφέρονται να ερευνήσουν την συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Αυτό το: «Με υπογραφή του συγγραφέα» στο εξώφυλλο, θα μπορούσε να απουσιάζει.

